

"İŞ, GÜÇ" ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ VE İNSAN KAYNAKLARI DERGİSİ

"IS, GUC" INDUSTRIAL RELATIONS AND HUMAN RESOURCES JOURNAL

2020 Cilt/Vol: 22/Num:4 Sayfa/Page: 1-26

Editörler Kurulu / Executive Editorial Group

Aşkın Keser (Uludağ University)
K. Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Şenol Baştürk (Uludağ University)

Editör / Editor in Chief

Şenol Baştürk (Uludağ University)

Yardımcı Editör / Managing Editor

Ulviye Tüfekçi Yaman

Yayın Kurulu / Editorial Board

Doç. Dr. Erdem Cam (Ankara University)
Doç. Dr. Zerrin Fırat (Uludağ University)
Prof. Dr. Aşkın Keser (Uludağ University)
Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Prof. Dr. Abdulkadir Şenkal (İstanbul Ayrınsaray University)
Doç. Dr. Gözde Yılmaz (Marmara University)
Dr. Öğr. Üyesi Memet Zencirkıran (Uludağ University)
Assoc. Prof. Dr. Glenn Dawes (James Cook University-Avustralya)

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof. Dr. Ronald Burke (York University-Kanada)
Prof. Dr. Jan Dul (Erasmus University-Hollanda)
Prof. Dr. Alev Efendioğlu (University of San Francisco-ABD)
Prof. Dr. Adrian Furnham (University College London-İngiltere)
Prof. Dr. Alan Geare (University of Otago- Yeni Zelanda)
Prof. Dr. Ricky Griffin (TAMU-Texas A&M University-ABD)
Assoc. Prof. Dr. Diana Lipinskiene (Kaunos University-Litvanya)
Prof. Dr. George Manning (Northern Kentucky University-ABD)
Prof. Dr. William (L.) Murray (University of San Francisco-ABD)
Prof. Dr. Mustafa Özbilgin (Brunel University-UK)
Assoc. Prof. Owen Stanley (James Cook University-Avustralya)
Prof. Dr. Işık Urla Zeytinoglu (McMaster University-Kanada)

Ulusal Danışma Kurulu / National Advisory Board

Prof. Dr. Yusuf Alper (Uludağ University)
Prof. Dr. Veysel Bozkurt (İstanbul University)
Prof. Dr. Toker Dereli (Işık University)
Prof. Dr. Nihat Erdoğan (İstanbul Şehir University)
Prof. Dr. Ahmet Makal (Ankara University)
Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Prof. Dr. Nadir Suğur (Anadolu University)
Prof. Dr. Nursel Telman (Maltepe University)
Prof. Dr. Cavide Uyargil (İstanbul University)
Prof. Dr. Engin Yıldırım (Anayasa Mahkemesi)
Prof. Dr. Arzu Wasti (Sabancı University)

İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, yılda dört kez yayınlanan hakemli, bilimsel elektronik dergidir. Çalışma hayatına ilişkin makalelere yer verilen derginin temel amacı, belirlenen alanda akademik gelişime ve paylaşma katkıda bulunmaktadır. "İş, Güç," Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, "Türkçe" ve "İngilizce" olarak iki dilde makale yayınlanmaktadır.

"Is, Güc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources is peer-reviewed, quarterly and electronic open sources journal. "Is, Güc" covers all aspects of working life and aims sharing new developments in industrial relations and human resources also adding values on related disciplines. "Is, Güc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources is published Turkish or English language.

TARANDIĞIMIZ INDEXLER

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited

“İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi - © 2000-2020

“Is, Guc” The Journal of Industrial Relations and Human Resources - © 2000-2020

İÇİNDEKİLER

Yıl: 2020 / Cilt: 22 Sayı: 4

SIRA	MAKALE BAŞLIĞI	SAYFA NUMARALARI
1	Dr. Hilmi ETCİ “Çağımızın Hastalığı Kaygı ve Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğrencileri: Muğla-Eskişehir Örneğinde”	5
2	Dr. Ebru IŞIKLI “Türkiye’de İstihdamda Aracı Şirketlerin Profili”	31
3	Dr. Öğr. Üyesi Fatma SÖNMEZ ÇAKIR ve Dr. Öğr. Üyesi Zafer ADIGÜZEL “Examining The Effects of The Task-Oriented Leadership Style and Support among GSM Company Employees on Creativity Activities and Organizational Commitments”	51
4	Dr. Öğr. Üyesi Alparslan ÖZMEN ve Funda YAZAR “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Çalışanların Örgütsel Bağlılıkları Üzerindeki Etkisi”	73
5	Prof. Dr. Bilçin MEYDAN ve Öğr. Gör. Feride AYDIN “Profesyonelleşme Sürecinde Meslek Örgütlerinin Rolü: Pandemi Sürecinde Niteliksel Bir Analiz”	95

ÇAĞIMIZIN HASTALIĞI KAYGI VE ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ: MUĞLA-ESKİŞEHİR ÖRNEĞİNDE

DISEASE OF OUR AGE IS ANXIETY AND STUDENTS OF LABOUR ECONOMICS AND INDUSTRIAL RELATIONS DEPARTMENT: IN THE EXAMPLE OF MUĞLA-ESKİŞEHİR

Arş. Gör. Dr. Hilmi ETCİ¹

ÖZET

Bu çalışmada Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencilerinin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyo-demografik özellikleri, iş bulma ümidi, iş önceliği ve iş deneyimi arasındaki ilişkiye yönelik analizler yapılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla, Muğla ve Eskişehir illerinde bu bölümde öğrenim gören 392 öğrenciye anket uygulanmıştır. Uygulanan ankette C. D. Spielberger ve arkadaşları tarafından (1970) geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Öner ve Le Compte tarafından (1983) yapılan “Sürekli Kaygı Envanteri” kullanılmaktadır. Analizler sonucunda bölüm öğrencilerinin sürekli kaygı düzeyleri $44,84 \pm 8,257$ olarak bulunmuştur. Öğrenim görülen il değişkenine göre bölüm öğrencilerinin kaygı düzeylerinde farklılık olmadığı görülmüştür. Doğum aralığına göre farklılık bulunmazken; bölümdeki kadınların kaygı düzeyinin daha yüksek olduğu çıkmıştır. Ancak aile ikamet yeri, anne-baba eğitim seviyesi ve çalışma durumlarına göre kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bölümü isteyerek seçme, üniversite eğitimi dışında sahip olunan avantaj, iş deneyimi ve mezuniyet sonrası iş bulma ümidi durumlarında ise anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Son olarak, katılımcıların iş bulmada öncelikleri ve iş bulmada üniversite başarısının etkisine ilişkin düşüncelerin durumlarına göre gruplar arasında kaygı düzeyinde farklılıkların olmadığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: *Sürekli Kaygı, Genç İşsizlik, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri.*

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, ORCID ID: 0000-0003-2858-7950, Yazışma Adresi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Kötekli-MENTEŞE/MUĞLA, E-posta: hilmietci@mu.edu.tr

ABSTRACT

In this study, it is aimed to analyze the relationship between continuous anxiety levels and socio-demographic characteristics, hope of finding a job, job priority and work experience of Labour Economics and Industrial Relations Department students. For this purpose, questionnaires were applied to 392 students studying in this department in the provinces of Muğla and Eskişehir. The questionnaire consisted of the "Trait Anxiety Inventory" developed by C. D. Spielberger et al. (1970) and adapted to Turkish by Öner and Le Compte (1983). As a result of the analysis, trait anxiety levels of the department students were found as $44,84 \pm 8.257$. It was observed that there was no difference in the anxiety levels of the students according to the provincial variable. While there is no difference according to the birth interval; It was revealed that the anxiety level of women in the department was higher. However, it was concluded that there was no significant difference in anxiety levels according to family residence, parental education level and employment status. It was observed that there were significant differences in the willingness to choose the department, the advantage gained outside of university education, work experience and the hope of finding a job after graduation. Finally, it is possible to say that there are no anxiety differences among the groups according to the priorities of the participants in finding a job and the opinions of the effect of university success in finding a job.

Key words: *Trait Anxiety, Youth Unemployment, Labor Economics and Industrial Relations.*

1. GİRİŞ

Temelini sosyal politika biliminin oluşturduğu insani bakış açısına sahip sosyal korumaların eğitim gördüğü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri Bölümü 1930’lu yıllarda Gerhard Kessler tarafından İstanbul Üniversitesi’nde İktisat Fakültesi’nde “Sosyal Siyaset Kürsüleri’nin kurulması ile başlayan bir süreci içermektedir. Daha sonrasında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde “Sosyal Siyaset ve İş Hukuku” kürsüsünün kurulması ile bölümün alt yapısı hazırlanmıştır. 1982 yılı ile birlikte üniversitelerde lisans ve lisansüstü derslerin verilmesiyle birlikte bölüm bünyesinde sosyal politikanın yanı sıra çalışma ekonomisi, iktisat, siyaset bilimi, iş ve sosyal güvenlik hukuku, sosyoloji, psikoloji, insan kaynakları yönetimi gibi bilim dallarını bulunduran multi-disipliner bir bölüm olma özelliğini korumakta ve temel uğraşı alanında “emek ve çalışma” yer almaktadır (Makal, 2008, s. 15-16; Yorgun, 2009, s. 47; Özen, 2015, s. 68; Öçal ve Korkmaz, 2018, s. 1953-1955). Bölüm zamanla yaygınlaşarak günümüzde 36 üniversitede (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyelerinde) bulunmaktadır (<https://istatistik.yok.gov.tr/>). Bölümlerin çoğunda lisansın yanında lisansüstü eğitim verilmektedir. Bölümden mezun öğrenciler alanlarında araştırmacı olmalarının yanında kamu ve özel sektörde insan kaynakları yönetimi departmanlarında, sendikalar ile kooperatiflerin uzman ihtiyacını karşılamada, Türkiye İş Kurumu’nda ve özel danışmanlık şirketlerinde istihdam danışmanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde müfettiş-uzman olarak istihdam edilebilmektedirler. Ancak bölümün multi-disipliner özelliği öğrenciler açısından olumlu ve olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (<http://ceko.mu.edu.tr/tr/hakkimizda-2173>). Toplumsal sorunlar ve işgücü piyasalarına ilişkin zengin ders içeriklerinin öğrencileri motive etmesi olumlu olarak gösterilirken; iş bulma beklentileri karşılayamamasının nedeni olan alan sınırlandırılması ve kamu ile özel sektörde fazla bilinmemesi ise olumsuz gösterilmektedir (Kirel vd., 2018, s. 10). Makal (2008, s. 13), bölümün ilk mezunlarında benzer sorunları yaşadıklarını hem kamu hemde özel sektör işverenlerinin bölüm mezunlarını tanımalarının ve kabul etmelerinin zaman aldığından ve hatta meslek giriş sınavlarına dahi kabul edilmediklerinden bahsetmektedir. Geçmişten günümüze benzer sorunların varlığından söz edilmesi mümkün gözükmektedir.

Çalışma ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencileri her üniversiteli genç gibi üniversite eğitimi süresince kendi özelliklerini keşfetmeye ve mesleki anlamda geliştirmeye başlamaktadır. Gençler işgücü piyasasındaki konumlarını belirleyici bir rol almasının yanında bireylerin ailelerinden ayrılarak farklı bir şehirde yaşamaları, üniversite ortamı, yeni arkadaşlık ilişkileri, kendi başarılarına aldıkları

kararların sonuçlarına katlanma, barınma vb. sıkıntılarla karşılaştıkları bir dönemi yaşamaktadırlar. Bu dönemde sıkıntılarla baş edilememesi sonucunda kaygı ortaya çıkmakta ve bu kaygı eğitim-öğretim sürecini etkileyemektedir. Ülke genelinde üniversite sayılarının her geçen gün artmasında gözönünde bulundurulduğunda artan mezun sayısı paralelinde kaygı düzeyi etkilenmektedir. Bunun temel nedeni ise iş bulma veya mevcut işini koruyabilme konularında birbirleriyle rekabet içerisinde olan binlerce genç bulunmasıdır. Bu durumu her geçen gün artan genç işsizlik oranları daha zorlaştırmaktadır. Genç işsizlik oranlarının yüksek olduğu son dönemlerde iş bulamama endişesinin varlığı gençlerin kaygılarını arttırmaktadır. İşsizlik sorunu Türkiye’de yüksek oranlara ulaşmış ve eğitilmiş genç işsizlik oranları genel işsizlik oranlarını aşmış durumdadır. Bu yüzden işgücü piyasasına girmeye hazırlanan bireylerin iş bulma konusundaki endişelerini arttırmaktadır. Toplumun geleceğini oluşturan üniversite öğrencilerinin kaygı düzeyleri önemle üzerinde durulması gereken konular arasında gösterilmektedir. Bu yüzden çalışma kapsamında çağın hastalığı olarak nitelendirilen kaygı kavramı ele alınmakta; Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencilerinin kaygı düzeyleri ile bu konuda etkili olan çeşitli değişkenler Muğla ve Eskişehir özelinde incelenmektedir.

2. ÇAĞIN HASTALIĞI KAYGI KAVRAMI

Bireylerin yaklaşan bir tehlike veya tehdit karşısında yaşadıkları duygu (huzursuzluk ve endişe durumu) olarak kısaca tanımlanan kaygı kavramı, işsizlik oranlarının yüksek olduğu bir işgücü piyasasında gençlerin iş bulamama ümitsizliğinin olması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Özellikle üniversite yıllarında işgücü piyasasına girme hazırlığı içerisinde olan genç kuşağın üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Kaygı genç kuşak üzerinde umutsuzluk, çaresizlik ve bunalım gibi sorunlara neden olmaktadır. Genç kuşağın geleceğini olumsuz açıdan görmesini veya algılamasını içermektedir (Taşğın vd., 2017, s. 554; Tümerdem, 2007, s. 33). Özellikle 21. yy. gençlerinin hatta tüm bireylerin önemli sorunları arasında gösterilen kaygı, bireyin rasyonel olmayan inançlarının bir sonucu olma özelliği taşımakta ve bireyin kendisini, yetersiz hissetmesi sonucunda ortaya çıkarak kontrol edilemeyen, uzun süreli bir duygu olarak gösterilmektedir (Yılmaz vd., 2014, s. 17). Ayrıca, bireyin varlığını tehdit eden unsurların bulunduğu bir ortamda veya olası tehlikelere karşı bireyin sorunlarının üstesinden gelmede kendini yetersiz hissetmesi sonucunda oluşan iç sıkıntı, korku, huzursuzluk ve endişe gibi duyguların ortaya çıkması durumu olarak ifade edilmektedir (Akgün vd., 2007, s. 284; Tayfun ve Korkmaz, 2016, s. 536). Bir başka çalışmada ise, benlik bütünlüğünün tehdit edildiği durumlarda ortaya çıkan kaygı, “insan yapısında mevcut, çevresel ve psikolojik olaylara gösterilen duygusal tepki; dar anlamda ise kaynağı ve başlangıcı bilinçli olmamasına rağmen bilinçli bir şekilde hissedilen, beraberinde terleme, sararma gibi fizyolojik değişimlerin de görüldüğü bir yaşantı şekli olarak tanımlanabilir. Kaygı, geleceğe yönelik endişe ve gerginlik durumudur. Bilinmeyen ve anlaşılmayan bir tehlikeyi beklemek kişide kaygı olarak huzursuzluk ve gerginlik uyandırmaktadır” şeklinde benzer bir tanıma yer verilmektedir (Kaya ve Varol, 2004, s. 32). Kişilerin bazı olayları tehdit edici algılaması ve korku (sebebi bilinmeyen, belirsiz ve anlamsız) haline getirerek gelecek muhtemel tehlikelere karşı içinde olduğu endişe durumu olarak da açıklanmaktadır (Tayfun ve Korkmaz, 2016, s. 534). Ayrıca tehlikelerle baş etmede uyum sağlayan bir mekanizma görevi üstlenen kaygı; bilimsel öğeleri, öznel duyguları, fizyolojik belirtileri ve davranışları içeren; bireyin karşılaştığı içten veya dıştan (çevresel) olumsuzluklarla başedebilmeyi sağlayan bir mekanizma olarak tanımlanmaktadır (Tektaş, 2014, s. 246).

Genel olarak kaygı, kişinin iç ya da dış dünyasından kaynaklanan, algılanan bir tehdit veya tehlikeye karşı yani arzu edilmeyen durumlarda etkili olan tehditlerin değerlendirilmesiyle ortaya çıkan sistemli bir öznel reaksiyon olarak tanımlanabilir. Kaygı, bilişsel, fiziksel, duygusal ve davranışsal olarak

yaşanan psikolojik ve fizyolojik bir durumdur (Aydın ve Tiryaki, 2017, s. 715; Karcioğlu ve Balkaya, 2018, s. 103-104). Örneğin kaygının solunum ve kalp atış hızının değişim, iskelet sisteminde gerginlik ve titreme gibi etkileri bulunmaktadır (Çakmak ve Hevedanlı, 2004, s. 2).

Kişinin iç veya dış dünyasından etkilenen ve kişi tarafından algılanan tehditlere veya tehlikelere karşı tepkisi olarak da belirtilen (Aydın ve Tiryaki, 2017, s. 715) kaygı üzerine durumluk ve sürekli kaygı olmak üzere iki kavramlı bir kuram geliştirilmiştir. Çevresel stres faktörlerinden kaynaklanan ve bireyin bu faktörleri tehdit olarak algılaması sonucunda geçici bir durum olarak ortaya çıkan durumluk kaygı (Yılmaz vd., 2014, s. 17), kişilerin tehlikeli olarak yorumladığı özel durumların sonucunda süreklilik arz etmeyen durumlara karşı göstermiş oldukları duygusal tepkiler olarak belirtilmektedir. İçinde bulunulan öznel durumların etrafında kişinin çıkarlarının tehdit edilmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Durumluk kaygıya bir sınava girerken hissedebilen kaygı veya bir sporcunun spor karşılaşmasına çıkmadan önce içinde bulunduğu kaygı olarak örnek gösterilmektedir (Kaya ve Varol, 2004, s. 34, 35; Ehtiyar ve Üngüren, 2008, s. 165; Tektaş 2014, s. 246). Kişinin içinde bulunduğu özel durumdan dolayı hissedilen korku olarak belirtilen durumluk kaygının yoğunluğu stresli ortamlarda veya zamanlarda artarken stresin ortadan kalkmasıyla azaldığı görülmektedir (Öner ve Compte, 1983, s. 2). Sürekli kaygı ise, bireyin davranışlarını yaşamı süresince etkileyen ve bulunduğu durumdan bağımsız olarak ortaya çıkan ve sürekli devam eden kaygı türüdür. Bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığı olarak ifade edilen bu kaygı türünde içinde bulunulan normal durumların çoğunlukla tehlikeli ve stresli olarak algılanması veya yorumlanması eğilimidir (Ehtiyar ve Üngüren, 2008, s. 165; Aşık, 2018, s. 84). Kaya ve Varol (2004, s. 34), tehlikeli koşulların ortaya çıkardığı durumlara bağlı olarak oluşan kaygıyı durumluk kaygı; içten kaynaklanan, bireye özdeğerlerinin tehdit edildiği hissini veren, bireyin içinde bulunduğu durumlarda stresli olmasına neden olan kaygı türü de "sürekli kaygı" olarak çalışmalarında ele almaktadırlar. Öner ve Le Compte (1983, s. 2), belirli bir zaman diliminde ortaya çıkan olay ya da reaksiyonu durumluk kaygı ile açıklarken; belirli bir tepki gösterme yatkınlığını ise sürekli kaygı ile açıklamaktadırlar. Ayrıca, kişinin kaygıya olan yatkınlığı ve bireyde varolan bulunduğu ortamla doğrudan bağdaşmayan dış çevreden gelen bir tehlikeye bağlı olmayan hoşnutsuzluk ve mutsuzluk durumu olarak tanımlanan sürekli kaygısı yüksek olan bireylerde davranışların aksaması, algılama ve dikkat bozuklukları, akademik başarının düşmesi, sosyalleşmenin azalması gibi sonuçlara neden olmakta ve bireylerin karamsarlık seviyesini arttırmaktadır (Yılmaz vd., 2014, s. 17).

Gençlerin hem işgücü piyasasında hem işgücü piyasasına girişte hem de sosyal yaşantılarında önemli problemler arasında yer alan bu kavram hoş olmayan bir durumun varlığının oluşturduğu bir endişeye yol açmasının yanında kişiyi harekete geçiren motive edici bir özelliği olan doğal bir olay olarak da görülmektedir (Tayfun ve Korkmaz, 2016, s. 534). Hafif orta şiddetli ve şiddetliye kadar seviyeleri olan kaygının motivasyon sağlamadan kişinin çaresizlik içinde kendini bulması gibi etkileri söz konusudur. Orta şiddetli bir kaygı organizmayı uyarmada, korumada ve motive etmede etkiliyken; şiddetli kaygının ise bireyi daha katı, endişeli, memnun etme odaklı olmaya ve kişiyi çaresizliğe sürüklemektedir (Ehtiyar ve Üngüren, 2008, s. 164; Doğan ve Çoban, 2009, s. 160; Tektaş, 2014, s. 246). Bireyi başarısız olma duygusu karşısında daha çok çalışmaya sevk etmesi motive edici özelliğine verilebilecek bir örnektir. Bu yüzden kaygının belli bir düzeye kadar sakınılacak bir duygu olmadığı savunulmaktadır. Olumlu kaygı düzeyi olarak adlandırabileceğimiz kaygı düzeyinde birey öğrenme ve önemli yerlere gelmede çalışmaya motive edilmektedir. Ancak bu olumlu kaygı düzeyi doğru yönetilmediğinde başarısız olacağını hisseden birey kaygının karşısında zayıf konumda kalacak ve gerekli performansı sergileyemeyecektir. Şiddetli kaygı düzeyine dönüşmesi ile bireyin öğrenme, düşünme, karar verme, odaklanma

ve sorunları çözüme gibi kabiliyetleri olumsuz yönde etkilenecektir (Akgün vd., 2007, s. 284; Tayfun ve Korkmaz, 2016, s. 536; Aşık, 2018, s. 84-85).

Kaygı geçmişteki tecrübeler ve gelecekle ilgili belirsizlikler olmak üzere iki faktörden kaynaklanmaktadır. Son dönemlerde dünya genelindeki hızlı değişimlerin birey üzerinde yarattığı stres kaygı düzeyini her geçen gün arttırmaktadır (Aşık, 2018, s. 84-85). Ayrıca kaygının temelinde yatan bireyden bireye farklılık gösteren farklı nedenler de bulunmaktadır. Kaygı düzeylerinde etkili olan nedenleri ailenin yaşam tarzı, beklentileri, davranışları, kardeş sayısı, okul başarısında aile beklentilerini karşılama durumu gibi sıralamak mümkündür. Bunların yanında genetik yapı, bilinçaltı, yetiştirilme tarzı, korkular ve fiziksel hastalıklar olarak da belirtmek mümkündür. (Aydın ve Tiryaki, 2017, s. 715; Şanlı Kula ve Saraç, 2016, s. 228). Ülkemizde gençler üzerine yapılan çeşitli çalışmalarda birçok değişkenin (cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik durumu, anne-baba eğitimi ve mesleği, okulda başarı durumu, iş deneyimi, mezuniyet sonrası iş bulma ümidi gibi) etkenlerin kaygı üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009; Tayfun ve Korkmaz, 2016; Yılmaz vd., 2014; Taşgın vd., 2017; Duman vd., 2009; Çakmak ve Hevedanlı, 2004; Tümerdem, 2007; Doğan ve Çoban, 2009; Çolakoğlu vd., 2017; Akgün vd., 2007; Canbaz vd., 2007; Aşık, 2018; Ehtiyar ve Üngüren, 2008).

3. YÖNTEM

Bu araştırma Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeylerini ölçmeye yönelik gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilişkin hazırlanan anketler 2019-Aralık'ta toplanmış ve araştırmanın temel sorunsalı bölüm öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeylerini ölçmek olduğundan araştırma birimi olarak Muğla ve Eskişehir'de belirtilen bölümde öğrenim gören öğrenciler olarak belirlenmiştir. Çalışmanın evrenini Muğla ve Eskişehir'de Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise belirtilen illerdeki öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayalı olduğu öğrencilere belirtilerek anket uygulanması sağlanmıştır. Bu doğrultuda Muğla'da 210 ve Eskişehir'de 182 olmak üzere toplamda 392 anket uygulaması sağlanmıştır. Bu iki ilin tercih edilmesinin temelinde yatan gerekçe ise bu iki ilde istihdamın farklı sektörlerde gerçekleşmesidir. Muğla Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nün 2018 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmalarına göre çalışanların önemli bir kısmı (%29,1) konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ile (%13,9) toptan ve perakende ticaret sektörlerinde istihdam edilmektedir (<https://media.iskur.gov.tr/31649/mugla.pdf>). Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nün 2018 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmalarında sektör dağılımında ise çalışanların çoğu (%56,7) imalat sektörü ile (%13,6) toptan ve perakende ticaret sektöründe yer almaktadır (<https://media.iskur.gov.tr/31622/eskisehir.pdf>). Belirtilen bu oranlar konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörünün Muğla; imalat sektörünün ise Eskişehir ili için önem arz ettiğini ortaya koymaktadır. Yine aynı kaynaklarda Muğla ili için 2013 işsizlik oranı %7,3; Eskişehir ili için 2013 işsizlik oranı %8,5 olarak verilmektedir. "İşsizlik oranlarının farklı olmasının, istihdam yoğunluğunun veya sektörlerin farklı olması bölüm öğrencilerinin kaygı düzeylerinde farklılığa neden olmakta mıdır?" sorusuna cevap bulunması da mümkün gözükmemektedir.

Anketi oluşturan ölçeğin ilk kısmında öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, aile geliri, akademik başarısı, iş bulma ümidi, iş deneyimi, iş önceliği gibi 15 sorudan oluşan kişisel bilgi toplama formu kullanılmıştır. İkinci kısmı ise C. D. Spielberger ve arkadaşları tarafından (1970) geliştirilen ve Türkçeye uyarlanması Öner ve Le Compte tarafından (1983) yapılan "Sürekli Kaygı Envanteri"nden oluşmaktadır. Ters ifadelerin puanlamasının tersine çevrilmesiyle yer alan ifadelerin tümü 1-4 arasında puanlanmaktadır.

Sürekli kaygı envanterinden elde edilen toplam puan değeri 20-80 puan arasında değişmekte ve puan seviyesinin artması yüksek kaygı düzeyine işaret etmektedir. Buna göre ölçekte puanın yüksek olması kaygı seviyesinin yüksek, düşük olması ise kaygı seviyesinin düşüklüğüne işaret etmektedir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların çalışmanın ana sorunsalı çerçevesinde yorumlanması yer almaktadır.

Tablo 3. *Katılımcıların demografik özellikleri*

	Muğla		Eskişehir		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Cinsiyet						
Kadın	137	65,2	110	60,4	247	63,0
Erkek	73	34,8	72	39,6	145	37,0
Toplam	210	100	182	100	392	100
Doğum Tarihi						
1990-1995 arası doğumlular	18	8,6	11	6,0	29	7,4
1996-2001 arası doğumlular	192	91,4	171	94,0	363	92,6
Toplam	210	100	182	100	392	100

Çalışmaya dahil edilen Muğla ve Eskişehir’de öğrenim gören Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri öğrencilerinin cinsiyet ve doğum aralığının yer aldığı Tablo 3.’e göre öğrencilerin her iki ilde de kadın ağırlıklıdır. Bölümü tercih eden öğrencilerin kadın ağırlıklı olduğu burada da görülmektedir. Doğum aralığının yüksek bir oranla 1996-2001 arasında olduğunu belirtmek mümkündür.

Tablo 4. *Katılımcıların bölümleri ile bölüm isteği ve başarı düzeylerinin dağılımı*

	Muğla		Eskişehir		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Bölümü isteyerek seçme durumu						
Evet	135	64,3	113	62,1	248	63,3
Hayır	75	35,7	69	37,9	144	36,7
Toplam	210	100	182	100	392	100
Başarı düzeyi						
Çok iyi	7	3,3	12	6,6	19	4,8
İyi	100	47,6	76	41,8	176	44,9
Orta	95	45,2	80	44,0	175	44,6
Zayıf	8	3,8	14	7,7	22	5,6
Toplam	210	100	182	100	392	100

Katılımcıların bu bölümü isteyerek seçme durumu ile bölümdeki başarı düzeyleri Tablo 4.’te gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların büyük bir çoğunluğunun öğrenim gördüğü bölümü isteyerek seçtiği ve akademik başarı düzeylerinin çoğunlukla iyi ve orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar öğrencilerin çoğu bu bölümü isteyerek seçse de toplamda %’36’lık bir kısmının bu bölümü istemeyerek seçtiğini belirtmesi dikkat çeken sonuçlar arasında yer almaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların ebeveynlerine ilişkin veriler

	Muğla		Eskişehir		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Aile ikamet yeri						
Köy	21	10,0	9	4,9	30	7,7
Kasaba-İlçe	68	32,4	49	26,9	117	29,8
İl	121	57,6	124	68,1	245	62,5
Toplam	210	100	182	100	392	100
Anne eğitim düzeyi						
Okur-yazar değil	4	1,9	4	2,2	8	2,0
İlköğretim	143	68,1	110	60,4	253	64,5
Lise	46	21,9	45	24,7	91	23,2
Önlisans, Lisans veya üstü	17	8,1	23	12,6	40	10,2
Toplam	210	100	182	100	392	100
Baba eğitim düzeyi						
Okur-yazar değil	1	0,5	1	0,5	2	0,5
İlköğretim	122	58,1	83	45,6	205	52,3
Lise	65	31,0	60	33,0	125	31,9
Önlisans, Lisans veya üstü	22	10,5	38	20,9	60	15,3
Toplam	210	100	182	100	392	100
Anne çalışma durumu						
Çalışıyor	64	30,5	68	37,4	132	33,7
Çalışmıyor	146	69,5	114	62,6	260	66,3
Toplam	210	100	182	100	392	100
Baba çalışma durumu						
Çalışıyor	162	77,1	149	81,9	311	79,3
Çalışmıyor	48	22,9	33	18,1	81	20,7
Toplam	210	100	182	100	392	100

Aile ikamet yerinin hem Muğla hem de Eskişehir için il olarak çoğunlukta olduğu katılımcılar tarafından Tablo 5.'te olduğu gibi belirtilmektedir. Ayrıca anne-baba eğitim seviyesinin çoğunlukla ilköğretim düzeyinde olduğu aynı tabloda görülmektedir. Katılımcıların babalarının çoğunlukla işgücü piyasasında hala aktif olarak çalıştığı sonucuna ulaşılırken; annelerinin önemli bir kısmı çalışmamaktadır.

Tablo 6. *Katılımcıların üniversite eğitimi dışında sahip olduğu avantajlar*

	Muğla		Eskişehir		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Üniversite eğitimi dışındaki avantajlar						
Avantajlarım bulunmaktadır.	136	64,8	137	75,3	273	69,6
Avantajlarım bulunmamaktadır.	74	35,2	45	24,7	119	30,4
Toplam	210	100	182	100	392	100
Sahip olunan avantajlar*						
Yabancı dil biliyorum.	59	28,1	82	45,1	141	36,0
Eğitimimle ilgili kurslara katıldım.	56	26,7	49	26,9	105	26,8
Staj yaptım.	33	15,7	47	25,8	80	20,4
Yurtdışı deneyimim var.	9	4,3	14	7,7	23	5,9
Diğer	33	15,7	13	7,1	46	11,7
Herhangi bir iş deneyimi durumu						
Var	144	68,6	113	62,1	257	65,6
Yok	66	31,4	69	37,9	135	34,4
Toplam	210	100	182	100	392	100

* Katılımcılara birden fazla şık işaretleyebilecekleri belirtilmiştir.

Katılımcıların üniversitede aldıkları eğitimin dışında sahip oldukları avantajlara ilişkin bulguların yer aldığı Tablo 6.'da çoğunlukla herhangi bir avantaja sahip olunduğu belirtilmektedir. Ancak %30,4'lük bir oranla diğer öğrencilerin aldıkları eğitim dışında yabancı dil, mesleki kurs, staj, yurtdışı deneyimi gibi herhangi bir avantajının olmadığı da görülmektedir. Avantaj durumuna ilişkin olarak olumlu cevap veren katılımcılar çoğunluğu yabancı dil bildiklerini belirtmelerine rağmen bu oran yalnızca %36 civarındadır. Toplam katılımcılara (392 katılımcı) göre yaklaşık 3 katılımcıdan sadece 1'i yabancı dil bilmekteyken; 4 katılımcıdan sadece 1'i eğitimi ile ilgili kurslara katılma imkânı bulmuştur. Staj imkânına sahip olan veya bu durumu değerlendiren öğrenci sayısı daha da düşmektedir. Bu sonuçlarla paralel olarak her ne kadar çoğunluğu herhangi bir iş deneyimine sahip olsa da %34,4'lük bir kesimin herhangi bir iş deneyiminin olmadığı görülmektedir. İşgücü piyasasında tecrübe eksikliğinin (tecrübe tuzağı kavramının) tartışıldığı bu dönemde bu sonuç önem arz etmektedir.

Tablo 7. *Katılımcıların iş bulmak için öncelikleri*

	Muğla		Eskişehir		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
İş bulmak için öncelik						
Para kazanmak.	81	38,6	52	28,6	133	33,9
Sosyal güvenceye sahip olmak.	22	10,5	9	4,9	31	7,9
Statü sahibi olmak.	45	21,4	53	29,1	98	25,0
Toplum yararlı bir insan olmak.	13	6,2	21	11,5	34	8,7
Kendini gerçekleştirmek için bir araç.	49	23,3	47	25,8	96	24,5
Toplam	210	100	182	100	392	100

Tablo 7.'ye göre bölüm öğrencilerinin iş bulmadaki öncelikleri çoğunlukla para kazanmaktır. Bu sonuç değerlendirildiğinde para kazanmak öncelik olduğunda eğitimlerine veya niteliklerine uygun işlerde

çalışma yerine farklı işlere yönelmeleri muhtemel gözükmektedir. Bu durumun sonucu olarak işgücünün etkin kullanılma olasılığı mevcut işgücü piyasasında zorlaşmaktadır.

Tablo 8. *Mezuniyet sonrası iş bulma ümidi ve iş bulmada üniversite başarısının etkisi*

	Muğla		Eskişehir		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Mezuniyet sonrası iş bulma ümidi						
Var	137	65,2	123	67,6	260	66,3
Yok	73	34,8	59	32,4	132	33,7
Toplam	210	100	182	100	392	100
Üniversite başarısının iş bulmada etkisi						
Var	96	45,7	87	47,8	183	46,7
Yok	114	54,3	95	52,2	209	53,3
Toplam	210	100	182	100	392	100

Mevcut genel işsizlik oranlarının ve özellikle her geçen gün gençlerin kaygılarının artmasına yol açan genç işsizlik oranlarının yüksek olduğu bu dönemde Tablo 8.'e göre katılımcıların büyük bir çoğunluğunun iş bulma ümitlerinin olması dikkat çekmektedir. Ancak 3 bölüm öğrencisinin 1'inde iş bulma ümidinin olmadığı görülmektedir. Bir diğer önemli sonuçta çoğunlukla iş bulmada üniversite akademik başarısının etkisinin olduğu belirtilse de (iş bulma ümidinde olduğu gibi) aynı oranda üniversitede alınan eğitimin veya başarının iş bulmada etkili olmadığı üzerinde durulmaktadır. İş bulmada etkili olmayacağı inancının olması öğrencilerin alması gereken eğitimdeki etkisi üzerinde durulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 9. *Sürekli kaygı envanterinin güvenilirlik katsayısı*

Güvenilirlik Analizi	Muğla		Eskişehir		Toplam	
	α	Madde Sayısı	α	Madde Sayısı	α	Madde Sayısı
Sürekli Kaygı Envanteri	0,829	20	0,872	20	0,851	20

C. D. Spielberger ve arkadaşları tarafından (1970) geliştirilen ve Öner ve Le Compte (1983) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan kişinin kaygı düzeyinin ölçülmesi olanağını veren sürekli kaygı envanterinin güvenilirlik katsayısı Tablo 9.'a göre çalışmada 0,840 olarak hesaplanmaktadır. Güvenilirlik analizlerinin yapılmasından sonra elde edilen değerlerin yorumlanması için ölçütlere bakıldığında; 0 ile 1 arası değerler alan alfa değerinin (α) kabul edilebilir bir değer olması için en düşük 0.70 olması gerekmektedir (Coşkun vd., 2015, s. 126). Ayrıca güvenilirlik katsayılarının değerlerine göre güvenilirlik değerlendirme ölçütlerinin aşağıdaki gibi olduğu belirtilmektedir (Tavşancıl, 2014, s. 29):

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Belirtilen bu ölçütlere göre, hesaplanan değerler sosyal bilimlerde kabul edilen sınırlar içerisinde yer almakta hatta ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Sürekli kaygı envanteri 20 maddeden oluşmaktadır. Değerlendirme aralıkları ise 1 (Hemen hemen hiçbir zaman), 2 (Bazen), 3 (Çoğu zaman), 4 (Hemen hemen her zaman) şeklindedir. Ölçekteki doğrudan ifadeler olumsuz duyguları, tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları ifade etmektedir. 1, 6, 7, 10, 13, 16, 19.

maddeler tersine dönmüş ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişmektedir. Puanın yüksek olması kaygı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 10. Katılımcıların sürekli kaygı envanteri ortalamaları

Sürekli Kaygı Envanteri	N	\bar{X}	Ss	Min.	Maks.
Muğla	210	45,02	7,909	25	71
Eskişehir	182	44,63	8,658	23	69
Toplam	392	44,84	8,257	23	71

Araştırmaya katılan 392 bölüm öğrencisinin en düşük sürekli kaygı envanteri puanı 23, en yüksek ise 71 olduğu ve illere göre nasıl değiştiği Tablo 10.'da görülmektedir. Katılımcıların tümünde sürekli kaygı envanteri puan ortalaması 44,84 iken standart sapması 8,257 olarak bulunmuştur. Sürekli kaygı envanteri puan ortalamasının bir standart sapma alt sınırı olan 36,58 puanın altında puanı olan katılımcılar "23 < Puan ≤ 36,58 kaygı düzeyi **düşük**"; sürekli kaygı envanteri puan ortalamasının bir standart sapma üst sınırı olan 53,10 puanın üstünde puan olan katılımcıların ise "51,10 < Puan ≤ 71 kaygı düzeyi **yüksek**" olduğu kabul edilmiştir. Belirtilen alt ve üst puanlar arasında kalan sürekli kaygı envanteri puana sahip katılımcılar "36,58 < Puan ≤ 53,10 kaygı düzeyi **orta**" olduğunu belirtmek mümkündür. Bu çerçevede değerlendirildiğinde katılımcıların orta düzeyde bir kaygı sergiledikleri görülmektedir.

Araştırmada iki grup arasındaki farkları incelemek için Bağımsız Grup t testi (Independent Samples t Test); ikiden fazla grupları karşılaştırmak için varyans analizi (one-way Anova) uygulanmıştır.

Tablo 11. Sürekli kaygı öğrenim görülen il değişkenine göre farklılaşması

İl	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Muğla	210	45,02	7,909	390	,468	,640
Eskişehir	182	44,63	8,658			

Tablo 11.'e göre, bölüm öğrencilerinin öğrenim gördükleri ilde göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t_{(390)} = ,468$; $p > 0,05$).

Tablo 12. Sürekli kaygı düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Muğla	Kadın	137	45,74	7,501	208	1,819	,070
	Erkek	73	43,67	8,513			
Eskişehir	Kadın	110	46,81	8,291	180	4,421	,000
	Erkek	72	41,29	8,176			
Toplam	Kadın	247	46,22	7,864	390	4,423	,000
	Erkek	145	42,48	8,403			

Sürekli kaygı envanteri puan toplamalarına göre Tablo 12.'de bölüm öğrencilerinde cinsiyet değişkenine göre her iki ilde kadınlarda ve erkeklerde orta düzeyde bir kaygı hâkimdir. Muğla özelinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülürken ($t_{(208)} = 1,819$; $p > 0,05$); Eskişehir'de ($t_{(180)} = 4,421$; $p < 0,05$) ve tüm katılımcılarda ($t_{(390)} = 4,423$; $p < 0,05$) gruplar arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Puan toplamalarına bakılarak bu farklılık değerlendirildiğinde kadınların kaygı düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Sürekli kaygı düzeyinin doğum yılı değişkenine göre farklılaşması

	Yaş aralığı	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Muğla	1990-1995 arası doğumlular	18	40,33	6,953	208	-2,670	,008
	1996-2001 arası doğumlular	192	45,46	7,866			
Eskişehir	1990-1995 arası doğumlular	11	45,18	10,759	180	,217	,829
	1996-2001 arası doğumlular	171	44,59	8,543			
Toplam	1990-1995 arası doğumlular	29	42,17	8,742	390	-1,814	,070
	1996-2001 arası doğumlular	363	45,05	8,192			

Sürekli kaygı envanteri puan toplamlarında Muğla'da öğrenim gören öğrencilerde doğum yılı değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(208)} = -2,670$; $p < 0,05$). Buna göre 1996 öncesi doğumluların kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu söylemek mümkün gözükmemektedir. Ancak Eskişehir'de ($t_{(180)} = ,217$; $p > 0,05$) ve katılımcıların tümünde ($t_{(390)} = -1,814$; $p > 0,05$) Muğla'daki durumun tersine gruplar arasında farklılık olmadığı Tablo 13.'ten anlaşılmaktadır.

Tablo 14. Sürekli kaygı düzeyinin öğrenim görülen bölümü iste(me)yerek seçme değişkenine göre farklılaşması

	Bölümü isteyerek seçme	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Muğla	Evet	135	44,60	7,469	208	-1,042	,299
	Hayır	75	45,78	8,645			
Eskişehir	Evet	113	43,53	8,512	180	-2,200	,029
	Hayır	69	46,42	8,659			
Toplam	Evet	248	44,11	7,962	390	-2,293	,022
	Hayır	144	46,09	8,627			

Tablo 14.'e göre bölüm öğrencilerinde öğrenim görülen bölümü iste(me)yerek seçme değişkenine göre Muğla'da gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($t_{(208)} = -1,042$; $p > 0,05$); Eskişehir'de ($t_{(180)} = -2,200$; $p < 0,05$) ve katılımcıların tümünde ($t_{(390)} = -2,293$; $p < 0,05$) bölümü isteyerek seçme ile seçmeme arasındaki katılımcılar arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu farklılığa göre öğrenim gördüğü bölümü isteyerek seçen Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin diğer gruba göre daha düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 15. Sürekli kaygı düzeyinin üniversite genel başarısı değişkenine göre farklılaşması

	Gruplar	Üniversite başarı düzeyi	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Muğla	1	Çok iyi	7	47,14	9,026	1,698	,169	----
	2	İyi	100	43,94	8,053			
	3	Orta	95	45,67	7,589			
	4	Zayıf	8	49,00	7,874			
Eskişehir	1	Çok iyi	12	44,91	12,280	1,827	,144	----
	2	İyi	76	42,96	8,849			
	3	Orta	80	45,71	7,798			
	4	Zayıf	14	47,28	7,984			
Toplam	1	Çok iyi	19	45,73	10,978	3,270	,021	2-3 2-4
	2	İyi	176	43,51	8,395			
	3	Orta	175	45,69	7,663			
	4	Zayıf	22	47,90	7,800			

Sürekli kaygı düzeyinin üniversite genel başarısı değişkenine göre değerlerin yer aldığı Tablo 15.'e göre tüm katılımcıların hesaplamalarının yer aldığı toplam satırında üniversite genel başarı düzeylerine göre gruplar anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($F = 3,270$; $p < 0,05$). Bu farkın kaynağının incelenmesi için yapılan homojenlik testine ($p > 0,05$) göre LSD testine bakılarak üniversite başarı düzeyini iyi olarak belirten öğrenciler ile orta ve zayıf olarak belirtenler arasındaki farkın anlamlı olduğunu söylemek mümkündür. Buna göre başarı düzeyini iyi olarak belirten öğrencilerin diğer iki gruba kıyasla kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu görülmekte ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir.

Tablo 16. Sürekli kaygı düzeyinin aile ikamet yeri değişkenine göre farklılaşması

	Gruplar	Aile ikamet yeri	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Muğla	1	Köy	21	45,47	7,846	,078	,925	----
	2	Kasaba-ilçe	68	45,19	7,453			
	3	İl	121	44,85	8,221			
Eskişehir	1	Köy	9	47,44	9,001	,553	,576	----
	2	Kasaba-ilçe	49	44,83	9,181			
	3	İl	124	44,34	8,454			
Toplam	1	Köy	30	46,06	8,102	,472	,624	----
	2	Kasaba-ilçe	117	45,04	8,185			
	4	İl	245	44,59	8,327			

Sürekli kaygı envanterinde Muğla ve Eskişehir ayrı ayrı ele alındığında gruplar arasında toplam puanlarda aile ikamet yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Muğla $F = ,078$; $p > 0,05$; Eskişehir $F = ,553$; $p > 0,05$). Benzer durumun olduğu katılımcıların tümüne ilişkin yapılan hesaplamaların yer aldığı Tablo 16.'da görülmektedir ($F = ,472$; $p > 0,05$).

Tablo 17. Sürekli kaygı düzeyinin anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşması

	Gruplar	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark	
Muğla	Anne	1	Okur-yazar değil	4	42,00	7,348	,450	,718	----
		2	İlköğretim	143	45,08	7,962			
		3	Lise	46	45,60	7,443			
		4	Önlisans, lisans veya üstü	17	43,64	9,123			
	Baba	1	Okur-yazar değil	1	57,00	-	,858	,464	----
		2	İlköğretim	122	45,04	7,583			
		3	Lise	65	44,61	8,215			
		4	Önlisans, lisans veya üstü	22	45,59	8,824			
Eskişehir	Anne	1	Okur-yazar değil	4	48,00	4,546	,312	,816	----
		2	İlköğretim	110	44,80	9,110			
		3	Lise	45	44,40	7,253			
		4	Önlisans, lisans veya üstü	23	43,69	9,711			
	Baba	1	Okur-yazar değil	1	42,00	-	,212	,888	----
		2	İlköğretim	83	45,15	8,355			
		3	Lise	60	44,11	9,503			
		4	Önlisans, lisans veya üstü	38	44,36	8,168			
Toplam	Anne	1	Okur-yazar değil	8	45,00	6,502	,296	,828	----
		2	İlköğretim	253	44,96	8,464			
		3	Lise	91	45,01	7,334			
		4	Önlisans, lisans veya üstü	40	43,67	9,346			
	Baba	1	Okur-yazar değil	2	49,50	10,606	,404	,750	----
		2	İlköğretim	205	45,08	7,885			
		3	Lise	125	44,37	8,824			
		4	Önlisans, lisans veya üstü	60	44,81	8,361			

Tablo 17.'de yapılan hesaplamalara göre il bazında veya katılımcıların tümüne göre anne eğitim seviyesi ile ilgili bir değerlendirme yapılacak olursa Muğla ($F = ,450$; $p > 0,05$), Eskişehir ($F = ,312$; $p > 0,05$) ve toplam satırına ($F = ,296$; $p > 0,05$) göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. Benzer durumun baba eğitim seviyesinde de görüldüğünü söylemek mümkündür (Muğla $F = ,858$; $p > 0,05$; Eskişehir $F = ,212$; $p > 0,05$; Toplam $F = ,404$; $p > 0,05$).

Tablo 18. Sürekli kaygı düzeyinin anne- baba çalışma durumuna göre farklılaşması

	Çalışma durumu	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P	
Muğla	Anne	Çalışıyor	64	45,23	7,879	208	,255	,799
		Çalışmıyor	146	44,93	7,947			
	Baba	Çalışıyor	162	45,35	7,803	208	1,126	,262
		Çalışmıyor	48	43,89	8,241			
Eskişehir	Anne	Çalışıyor	68	44,77	8,410	180	,177	,860
		Çalışmıyor	114	44,54	8,838			
	Baba	Çalışıyor	149	44,53	8,953	180	-,336	,737
		Çalışmıyor	33	45,09	7,281			
Toplam	Anne	Çalışıyor	132	45,00	8,129	390	,270	,787
		Çalışmıyor	260	44,76	8,335			
	Baba	Çalışıyor	311	44,96	8,370	390	,561	,575
		Çalışmıyor	81	44,38	7,839			

Sürekli kaygı envanterine göre Tablo 18.'de bölüm öğrencilerinin puan toplamları iller özelinde ve toplam satırında annenin çalışma durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir (Muğla $t_{(208)} = ,255$; $p>0,05$; Eskişehir $t_{(180)} = ,177$; $p>0,05$; Toplam $t_{(390)} = ,270$; $p>0,05$). Babanın çalışma durumu değişkenine göre benzer durumun olduğu aynı tabloda yer almaktadır (Muğla $t_{(208)} = 1,126$; $p>0,05$; Eskişehir $t_{(180)} = -,336$; $p>0,05$; Toplam $t_{(390)} = ,561$; $p>0,05$)

Tablo 19. Sürekli kaygı düzeyinin üniversite eğitimi dışında sahip olunan avantaj durumuna göre farklılaşması

		Durumu	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P	
Muğla	Üniversite eğitimi dışında avantajlar	Var	136	43,64	7,854	208	-3,511	,001	
		Yok	74	47,55	7,415				
	Yabancı Dil	Var	59	41,55	7,197	208	-4,116	,000	
		Yok	151	46,37	7,782				
	Meslekle ilgili kurs	Var	56	44,53	8,272	208	-,538	,591	
		Yok	154	45,20	7,793				
	Staj	Var	33	44,51	7,628	208	-,402	,688	
		Yok	177	45,11	7,978				
	Yurtdışı deneyim	Var	9	44,00	5,700	208	-,396	,692	
		Yok	201	45,06	8,001				
	Eskişehir	Üniversite eğitimi dışında avantajlar	Var	137	43,68	8,911	180	-2,612	,010
			Yok	45	47,51	7,190			
Yabancı Dil		Var	82	43,63	8,758	180	-1,412	,160	
		Yok	100	45,45	8,533				
Meslekle ilgili kurs		Var	49	44,02	7,628	180	-,577	,565	
		Yok	133	44,85	9,025				
Staj		Var	47	44,14	9,784	180	-,443	,658	
		Yok	135	44,80	8,264				
Yurtdışı deneyim		Var	14	40,14	10,227	180	-2,036	,043	
		Yok	168	45,00	8,4430				
Toplam		Üniversite eğitimi dışında avantajlar	Var	273	43,66	8,386	390	-4,365	,000
			Yok	119	47,53	7,300			
	Yabancı Dil	Var	141	42,70	8,211	390	-3,902	,000	
		Yok	251	46,03	8,054				
	Meslekle ilgili kurs	Var	105	44,37	7,882	390	-,682	,496	
		Yok	287	45,01	8,397				
	Staj	Var	80	44,30	8,907	390	-,657	,511	
		Yok	312	44,98	8,091				
	Yurtdışı deneyim	Var	23	41,65	8,793	390	-1,916	,056	
		Yok	369	45,04	8,194				

Hem Muğla hem de Eskişehir illerinde ve toplam satırında sürekli kaygı envanteri puan toplamlarında yabancı dil, kurs, staj, yurt dışı deneyimi gibi üniversite eğitimi dışında herhangi bir avantaja sahip olan bölüm öğrencilerinde kaygı düzeyinin olmayanlara göre daha düşük olduğu ve bu aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu Tablo 19.'dan anlaşılmaktadır (Muğla $t_{(208)} = -3,511$; $p<0,05$; Eskişehir $t_{(180)} = -2,612$; $p<0,05$; Toplam $t_{(390)} = -4,365$; $p<0,05$). Sahip olunan avantajların her biri özelinde yapılan hesaplamalarda Muğla ilinde yabancı dil bilgisine sahip olan öğrencilerin olmayanlara göre

kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu ve bu farklılığın anlamlı olduğu görülmektedir ($t_{(208)} = -4,166$; $p < 0,05$). Eskişehir'de ise yurt dışı deneyimine sahip bölüm öğrencilerinin diğerlerine göre kaygı düzeyi anlamlı düzeyde daha düşük seviyededir ($t_{(180)} = -2,036$; $p < 0,05$). Ancak iki il içinde belirtilen bu değişkenler aslında benzerlik göstermektedir. Toplam satırına bakıldığında da her ne kadar yurtdışı deneyimi anlamlı olmasa da yakın bir sonuç olduğundan yabancı dil ile bağlantılı yurt dışı deneyimine sahip olanların olmayanlara kıyasla kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 20. Sürekli kaygı düzeyinin iş deneyim durumuna göre farklılaşması

	İş deneyimi	N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Muğla	Var	144	44,42	7,878	208	-1,631	,104
	Yok	66	46,33	7,876			
Eskişehir	Var	113	43,58	8,670	180	-2,109	,036
	Yok	69	46,34	8,422			
Toplam	Var	257	44,05	8,230	390	-2,624	,009
	Yok	135	46,34	8,129			

Üniversite eğitimi dışında avantaj olarak değerlendirebilecek iş deneyimine sahip bölüm öğrencilerinin kaygı düzeylerinin Muğla ilinde ($t_{(208)} = -1,631$; $p > 0,05$) anlamlı bir farklılık göstermediği; Eskişehir ilinde ve katılımcıların tümünde iş deneyimine sahip bölüm öğrencilerinin kaygı düzeylerinin daha düşük ve aradaki farkın anlamlı olduğu bir diğer sonuç olarak Tablo 20.'de karşımıza çıkmaktadır (Eskişehir $t_{(180)} = -2,109$; $p < 0,05$; Toplam $t_{(390)} = -2,624$; $p < 0,05$).

Tablo 21. Sürekli kaygı düzeyinin katılımcıların iş bulmada önceliklerine göre farklılaşması

	Gruplar	İş bulma önceliği	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Muğla	1	Para kazanmak	81	46,13	8,487	1,677	,157	----
	2	Sosyal güvenceye sahip olmak	22	46,86	7,529			
	3	Statü sahibi olmak	45	43,82	7,514			
	4	Topluma yararlı bir insan olmak	13	46,00	9,548			
	5	Kendini gerçekleştirmek için bir araç	49	43,20	6,658			
Eskişehir	1	Para kazanmak	52	46,32	8,658	,880	,477	----
	2	Sosyal güvenceye sahip olmak	9	45,22	8,913			
	3	Statü sahibi olmak	53	44,03	8,918			
	4	Topluma yararlı bir insan olmak	21	42,61	8,108			
	5	Kendini gerçekleştirmek için bir araç	47	44,21	8,592			
Toplam	1	Para kazanmak	133	46,21	8,522	2,069	,084	----
	2	Sosyal güvenceye sahip olmak	31	46,38	7,838			
	3	Statü sahibi olmak	98	43,93	8,262			
	4	Topluma yararlı bir insan olmak	34	43,91	8,705			
	5	Kendini gerçekleştirmek için bir araç	96	43,69	7,642			

Tablo 21.'de iş bulmada öncelik değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. (Muğla $F = 1,677$; $p > 0,05$; Eskişehir $F = ,880$; $p > 0,05$; Toplam $F = 2,069$; $p > 0,05$).

Tablo 22. *Mezuniyet sonrası iş bulma ümidi ve iş bulmada üniversite başarısının etkisine göre kaygı düzeyi*

			N	\bar{X}	Ss	SD	t	P
Muğla	Mezuniyet sonrası iş bulma ümidi	Var	137	43,27	7,339	208	-4,610	,000
		Yok	73	48,31	7,937			
	Üniversite başarısının iş bulmada etkisi	Var	96	44,84	7,288	208	-,302	,763
		Yok	114	45,17	8,425			
Eskişehir	Mezuniyet sonrası iş bulma ümidi	Var	123	42,37	7,690	180	-5,470	,000
		Yok	59	49,33	8,730			
	Üniversite başarısının iş bulmada etkisi	Var	87	43,44	7,656	180	-1,775	,078
		Yok	95	45,71	9,394			
Toplam	Mezuniyet sonrası iş bulma ümidi	Var	260	42,84	7,506	390	-7,131	,000
		Yok	132	48,77	8,284			
	Üniversite başarısının iş bulmada etkisi	Var	183	44,18	7,477	390	-1,486	,138
		Yok	209	45,42	8,861			

Sürekli kaygı envanteri puan toplamalarında bölüm öğrencilerinde mezuniyet sonrası iş bulma ümidi değişkenine göre Tablo 22.'de gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (Muğla $t_{(208)} = -4,610$; $p < 0,05$; Eskişehir $t_{(180)} = -5,470$; $p < 0,05$; Toplam $t_{(390)} = -7,131$; $p < 0,05$). Buna mezuniyet sonrası iş bulma ümidi olan bölüm öğrencilerinin kaygı düzeyleri ümidi olmayan öğrencilere göre hem Muğla'da hem Eskişehir'de hem de toplamda yapılan hesaplamalara göre daha düşük seviyede çıkmaktadır. İş bulmada üniversite başarısının etkili olduğunu veya olmadığını belirten bölüm öğrencilerin toplam kaygı puanları arasında illere veya tüm katılımcılara göre yapılan hesaplamalarda bir farklılık olmadığı görülmektedir (Muğla $t_{(208)} = -,302$; $p > 0,05$; Eskişehir $t_{(180)} = -1,775$; $p > 0,05$; Toplam $t_{(390)} = -1,486$; $p > 0,05$).

5. SONUÇ

Ülkelerin geleceğini ifade eden gençlerin istihdam edilmesi olasılıkları yüksek işsizlik oranları karşısında her geçen gün düşmekte ve bu durum gençlerin kaygı düzeylerinde etkili bir rol oynamaktadır. Çağımızın önemli sorunları arasında gösterilen kaygı kavramı bireyde baskıya neden olan üzüntü, endişe, telaş ve huzursuzluk şeklinde duygusal ve gözlenebilir tepkiler olarak ortaya çıkmaktadır. Kaygının azaltılması yönünde adımlar atılmasına rağmen her geçen gün kaygı biçimleri farklı şekillerde ve artan seviyede ortaya çıkmaktadır. Bu artış ile bireyin öğrenme, kavrama, düşünme, sorgulama, karar verme ve uygulama yetenekleri olumsuz yönde etkilenmektedir. İşgücü piyasasındaki çalışma koşulları, firma talepleri gibi unsurlar göz önünde bulundurulmadan belirlenen yükseköğretim kontenjanları, programları veya ders içerikleri vb. eğitimli işsiz oranlarını her geçen yıl daha da arttırmaktadır. Bu durumun sonucu olarak tüm üniversite öğrencilerinde (değişen düzeylerde olmak üzere) olduğu gibi bünyesinde sosyal politikanın yanı sıra farklı bilim dallarını barındıran multi-disipliner bir bölüm olma özelliğini taşıyan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölüm öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkilediğini söylemek mümkündür. Bölüm öğrencilerinin "gelecek" ve "istihdam" kavramlarına ilişkin sahip oldukları algılarını metaforlar aracılığı ile ortaya koyan Topgül'ün (2017, s. 113) çalışmasında belirsizliklerin bulunmasının öğrencilerin istihdam kavramına olumsuz bakmalarına neden olduğu belirtilmektedir. Bu olumsuzluğa neden olarak da gelecek korkusu gösterilmektedir. Çalışma kapsamında Çalışma

Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygı düzeylerinin nasıl değiştiği ve kaygı düzeyini etkileyen faktörlerin neler olabileceği üzerinde durulmaktadır.

Muğla ve Eskişehir illerinde bölüm öğrencilerinin katıldığı bu çalışmada cinsiyet dağılım oranlarına bakıldığında bölümün kadın ağırlıklı olduğu ve yüksek bir oranla 1996-2001 arası doğumlulardan oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun öğrenim gördüğü bölümü isteyerek seçtiği ve akademik başarı düzeylerinin çoğunlukla iyi ile orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Aile ikamet yeri il olarak çoğunluktadır. Anne-baba eğitim düzeylerine bakıldığında çoğunlukla ilköğretim olduğu dikkat çeken sonuçlar arasında yer almaktadır. Ayrıca babalarının çoğunlukla işgücü piyasasında hala aktif olarak çalışırken; annelerinin önemli bir kısmı çalışmamaktadır.

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümde aldıkları eğitim dışında da özellikle yabancı dil olmak üzere avantajları bulunurken, %30,4'lük bir oranla öğrencilerin aldıkları eğitim dışında herhangi bir avantajı bulunmamaktadır. Buna göre 3 katılımcıdan sadece 1'i yabancı dil bilmekteyken; 4 katılımcıdan sadece 1'i mesleği ile ilgili kurslara katılmıştır. Katılımcıların %34,4'ü herhangi bir iş deneyimine sahip değildir. Ayrıca katılımcıların çoğunluğu öncelikle para kazanmak için iş bulmak istemektedirler. Gençlerin para kazanmak veya yüksek gelir elde etmek için bazı meslekleri tercih etmelerinin temelinde yatan neden olarak benzer bir sonucun olduğu Sarıkaya ve Khorshid'in (2009, s. 405) çalışmasında, bu durumun gerekçesi olarak günümüz gençleri tarafından maddi değer ön planda tutulması gösterilmektedir.

Yaklaşık her 2 katılımcıdan 1'inin (hatta olumsuz düşünen çoğunlukta) üniversitede alınan eğitimin veya başarının iş bulmada etkili olmadığını belirtmesine rağmen; yüksek genç işsizlik oranlarının olduğu ülkemizde araştırmaya katılan bölüm öğrencilerinin çoğunlukla iş bulma ümitlerinin olması dikkat çekmektedir. Benzer çalışmalarda da aynı sonuçlar çıkmakta ve bunun nedeni olarak bu araştırmada olduğu gibi iş deneyimine sahip katılımcıların çoğunlukta olmasına bağlanmaktadır. Çünkü iş deneyiminin olması iş bulmadaki kaygıyı azaltmakta ve iş bulma ümidini arttırmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009, s. 77; Tayfun ve Korkmaz, 2016, s. 544). Ancak Kirel, vd. (2018, s. 22) tarafından farklı üniversitelerdeki Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde öğrenim gören 3.927 öğrenciyi kapsayan bölüm öğrencilerinin "bölüme ilişkin kanaatleri; eğitim kalitesi, ölçme değerlendirme, mesleki yetkinlik algısı, iletişim becerisi, demokratik ve sosyal haklar, yurt dışı imkânları ve kimlik algısı gibi" düşüncelerini ele alındığı proje kapsamında önemli sonuçlardan birisi de bu konudur. Araştırmalarına katılan bölüm öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu mezun olduktan sonra kolayca iş bulamayacağını düşünmektedirler.

Katılımcıların sürekli kaygı envanteri puan ortalamasına bakıldığında kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Muğla veya Eskişehir'de eğitim görmesi fark etmeksizin bölüm öğrencilerinin kaygı düzeylerinde farklılık olmadığı görülmektedir. Farklı sektörlerde istihdamın olması veya farklı işsizlik oranlarının olması bu konuda anlamlı bir farklılığa yol açmamaktadır. Doğum yılına göre gruplar arasında farklılık gözlemlenmezken; bölüm öğrencilerinde toplamda kadınların kaygı düzeyleri erkeklere göre daha yüksektir. Bu sonucu destekler nitelikte birçok çalışmada benzer sonuca ulaşılmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009, s. 78; Tayfun ve Korkmaz, 2016, s. 544; Yılmaz vd., 2014, s. 20; Taşgın vd., 2017, s. 558; Akgün vd., 2007, s. 294; Aşık, 2018, s. 94). Bu durumun gerekçesi olarak da toplumsal değerlerin etkisi üzerinde durulmaktadır. Erkeklerle göre biraz daha baskı altında olan kadınların yaşamları üzerinde ailedeki ve toplumdaki rolünün sonucu olarak ailenin ve yaşanan çevrenin doğrudan veya dolaylı olarak etkisinin altında bulunduğu ve daha çok beklentinin varlığından söz edilmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009, s. 78-79; Akgün vd., 2007, s. 295). Ayrıca kadınların erkeklerden oransal olarak eğitim seviyelerinin daha düşük olması da bir diğer neden olarak karşımıza çıkmaktadır (Kavak,

1997, s. 25). Ancak bazı çalışmalarda bu çalışmanın aksine erkeklerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Ceyhan, 2004, s. 98-99; Duman vd., 2009, s. 31; Çolakoğlu vd., 2017, s. 36). Benzer şekilde bu duruma da toplumsal rol gösterilmektedir. "Aile reisi" veya "evin gelirini sağlayan kişi" olarak görülen erkekler geleneksel bir role sahip oldukları ve ailenin geçimini sağlamakla sorumlu tutulmaları erkeklerin kaygı düzeyine etki etmektedir (Ceyhan, 2004, s. 98-99; Gizir, 2005, s. 209; Duman vd., 2009, s. 31).

Bölüm öğrencilerinin aile ikamet yeri, anne-baba eğitim seviyesi ve anne-baba çalışma durumlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı araştırmanın bir diğer sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin kaygı düzeylerinin diğer gruba göre daha düşük olduğunu söylemek mümkündür. Üniversitede ve lisede turizm eğitimi alan öğrencilerin kaygı düzeylerini karşılaştırmayı amaçlayan Ehtiyar ve Üngüren'in (2008, s. 175) çalışmasında da öğrenim görülen bölümü isteyerek seçen öğrencilerin kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Benzer bir diğer çalışmada da genel işsizlik kaygı düzeyi bölümünü isteyerek seçmeyen öğrencilerde daha yüksek çıkmıştır (Tayfun ve Korkmaz, 2016, s. 545-546). Ayrıca bu konuda etkisi olan üniversite genel başarı düzeyine bakıldığında başarı düzeyini iyi olarak belirten bölüm öğrencilerinin orta ve zayıf olarak belirtenlere kıyasla kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Akademik başarı düzeyi arttıkça kaygı düzeyinin azaldığı ve anlamlı seviyede olduğu diğer araştırmaların sonuçlarına da yansımaktadır (Çakmak ve Hevedanlı, 2004, s. 9; Tümerdem, 2007, s. 42; Akgün vd., 2007, s. 295; Ehtiyar ve Üngüren, 2008, s. 172-173; Aydın vd., 2013, s. 5). Öğrencilerin kendilerini akademik anlamda başarılı hissetmemelerinin sonucu olarak kaygı düzeyinin yükselmesine neden olabilmektedir. Ancak önlisans öğrencilerinin kaygı düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmada Aşık (2018, s. 94), not ortalaması yüksek öğrencilerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Bunun nedeni olarak da başarılı öğrencilerin başarmak üzere daha yüksek hedefler belirlemesinden kaynaklanabileceği üzerinde durmaktadır. Ancak araştırmamızda ele alınan üniversite başarısının iş bulmadaki etkisine bakıldığında gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Buna göre üniversite başarısının iş bulmada etkili olduğunu düşünen ya da düşünmeyenlerin kaygı düzeyleri arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Bu konuya yer verilen farklı bir çalışmada bölüm öğrencilerinin önemli bir kısmı (%38) aldıkları eğitimin kendilerini işgücü piyasasına hazırlama konusunda yeterli olmadığını belirtmektedir (Kırel vd., 2018, s. 23). Ayrıca Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri mezunlarının lisans eğitimlerine yönelik değerlendirmelerin yer aldığı çalışmada mezunların çoğunluğu (%74) aldıkları eğitimin çalışma yaşamında katkısı olduğunu belirtmektedirler (Özen, 2015, s. 86).

Bölüm öğrencilerinin sürekli kaygı envanteri puan toplamalarında yabancı dil, kurs, staj, yurt dışı deneyimi gibi üniversite eğitimi dışında herhangi bir avantaja sahip olan bölüm öğrencilerinde kaygı düzeyinin olmayanlara göre daha düşük olmasını bir diğer önemli sonuç olarak belirtmek mümkündür. Her ne kadar yurtdışı deneyimi istatistiksel olarak anlamlı olmasa da anlamlıya ($p < 0,05$) yakın bir sonuç olması ve yabancı dil ile bağlantısı düşünüldüğünde (yabancı dil avantajına sahip olanların kaygı düzeylerinin olmayanlara göre düşük olması), bu iki avantaja sahip bölüm öğrencilerinin kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca bölüm öğrencilerinde iş deneyimine sahip olanların kaygı düzeyleri daha düşük çıkmaktadır. Dursun ve Aytaç (2009, s. 80) ile Çolakoğlu vd. (2017, s. 37) çalışmalarında da bu araştırma sonucuna benzer bir sonuç yer almaktadır. İş deneyimi, öğrencilerin özgüvenlerinin daha yüksek olmasını sağlamasının yanında öğrencilerin işe giriş süreci hakkında bilgi kazanması, sektörü tanıması, teorik bilgileri uygulamaya aktarması ve iş dünyası ile ilgili bir sosyal ilişki ağı kurmasının yolunu açmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009, s. 82; Tayfun ve Korkmaz, 2016,

s. 546). Staj imkânı değerlendirildiğinde bölümün yeterli staj imkanları sağlayamadığı yapılan bir diğer kapsamlı çalışmada yer almaktadır (Kırel vd., 2018, s. 23). Ancak stajın iş bulmayı, işe uyumu ve kolay iletişimi sağlamasının yanında pratiği öğrenmede avantajı olduğu belirtilerek önemi yapılan çalışmalarda vurgulanmaktadır (Özen, 2015, s. 87; Kırel vd., 2018, s. 23)

Araştırma kapsamında iş bulmada öncelik değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir bulunmazken; mezuniyet sonrası iş bulma ümidi değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Ceyhan, 2004, s. 99; Dursun ve Aytaç, 2009, s. 79; Aydın vd., 2013, s. 5; Tayfun ve Korkmaz, 2016, s. 546). Buna göre iş bulma ümidi olmayan öğrencilerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırma kapsamı daha önce değinildiği üzere işsizlik oranlarının daha yüksek çıktığı yaş grupları olan 15-24 aralığındaki Muğla ve Eskişehir'deki Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölüm öğrencileri ile sınırlı olduğundan elde edilen sonuçları tüm bölüm veya üniversite öğrencilerine veya 15-24 yaş aralığındaki tüm bireylere genellemek doğru değildir. Elde edilen sonuçların diğer bölümlerdeki üniversite öğrencileri veya işgücü piyasasında olan gençlere yönelik yapılacak çalışmalarla karşılaştırması yapılarak daha genel sonuçlara ulaşılması mümkün olacaktır. Yapılan diğer çalışmaların sonuçları dikkate alınarak bölüm öğrencilerinin staj ve kısmi zamanlı çalışarak tecrübe edinmelerinin sağlanması ile işgücü piyasası beklenti, istek ve taleplerine uyumlaştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu sonuçlar doğrultusunda ileriki yaştaki gruplara göre daha yüksek işsizlik oranlarının görüldüğü 15-24 yaş aralığındaki gençlere yönelik işgücü piyasası politikalarının hangi alanlarda ve gruplarda yoğunlaşılması; gençlerin ve özellikle yeni mezun öğrencilerin işgücü piyasasına girişlerini kolaylaştıracak politikaların üretilmesinin gerekliliğinin sorgulanması gerekmektedir. Eğitim, istihdam ve sosyal politikaların eşgüdümlü çalışmaları sonucu olarak genç işsizlik oranlarının düşürülmesi gerekliliği gençlerin kaygı düzeylerinin düşürülmesinde etkili olacağı düşünülmektedir. Bölüm öğrencilerinin ihtiyaçları, beklentileri ve problemlerinin neler olduğunun dönemselsel olarak ortaya konulması ve bu çalışmalar çerçevesinde gerekli eğitim programlarının belirlenmesi ile üniversite ortamının hazırlanarak bölüm öğrencilerinde olduğu gibi tüm öğrencilerin kaygılarını en çok etkileyen gelecekteki belirsizliğin olabildiğince azaltılması kaygı düzeyi üzerinde olumlu etki oluşturacağını söylemek mümkündür.

6. KAYNAKÇA

- Akgün, A., Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Aşık, N. A. (2018). Turizm Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşerî Bilimleri Dergisi*, 10(2), 83-98.
- Aydın, A. ve Tiryaki, S. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerini Etkileyen Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma (KTÜ Örneği). *Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 17(4), 715-722.
- Aydın, M., Erdoğan, S., Yurdakul, M. ve Eker, A. (2013). Sağlık Yüksekokulu ve Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri. *S.D.Ü Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-6.
- Canbaz, S., Sünter, A. T., Aker, S. ve Pekşen, Y. (2007). Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. *Genel Tıp Dergisi*, 17(1), 15-19.
- Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2004/1, 91-102.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (8. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2004). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 6-9 Temmuz, Malatya.
- Çolakoğlu, T., Polat, E. K. ve Aydın, G. G. (2017). İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Üzerine Bir Araştırma: Biga İİBF Örneği. *The International Journal of Innovative Approaches in Social Sciences*, 1(1), 29-39.
- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 157-168.
- Duman, S., Taşgın, Ö. ve Özdağ, S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11(3), 27-32.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXVIII (1), 71-84.
- Ehtiyar, R. ve Üngüren, E. (2008). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Seviyeleri ile Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 159-181.
- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- <http://ceko.mu.edu.tr/tr/hakkimizda-2173> (Erişim tarihi:16.03.2020).
- <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim tarihi:23.03.2020).

- <https://media.iskur.gov.tr/31622/eskisehir.pdf> (Erişim tarihi:19.03.2020).
- <https://media.iskur.gov.tr/31649/mugla.pdf> (Erişim tarihi:19.03.2020).
- Karcıoğlu, F. ve Balkaya, E. (2018). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: TRA1 Bölgesi Örneği. *"İŞ, GÜÇ" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 20 (3), 95-120.
- Kavak, Y. (1997). Eğitim, İstihdam ve İşsizlik İlişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 21-26.
- Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(17), 31-63.
- Kırel, A. Ç., Özkan, Y., Canbey-Özgüler, V., Özdemir, M. Ç., Kocabaş, F. ve Erdoğan, E. (2018). Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğrencilerinin Kimlik Algıları ve İşgücü Piyasalarındaki Beklentileri. *"İŞ, GÜÇ" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 20 (Özel Sayı), 1-30.
- Makal, A. (2008). Çeyrek Yüzyılın İçinden Kendimize Bakmak: Kuruluşlarının 25. Yılında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Çalışma ve Toplum*, 1(16), 11-25.
- Öçal, K ve Korkmaz, A. (2018). Türkiye'de Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümlerinin Mevcut Durumu ve Bölümlerin Karşı Karşıya Olduğu Sorunlara Bir Bakış. *Çalışma ve Toplum*, 4(59), 1949-1986.
- Öner, N., ve Le Compte, A. (1983). *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını.
- Özen, S. (2015). Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Mezunlarının İstihdam Süreçleri: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Mezunları, *KARATAHTA İş Yazıları Dergisi*, (3), 67-88.
- Sarıkaya, T. ve Khorshid, L. (2009). Üniversite Öğrencilerinin meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Şanlı Kula, K. ve Saraç, T. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 227-242.
- Taşgın, Ö., Bozgeyikli, H. ve Boğazlıyan, E. E. (2017). Üniversiteli Gençlerin İşsizlik Kaygıları ile Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki, *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(6), 551-567.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (5.Basım). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tayfun, A. N. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534-558.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite Mezunlarının Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Dr. Mehmet Yıldız Özel Sayısı, 243-253.
- Topgül, S. (2017). Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Öğrencilerinin Gelecek, İstihdam ve Mesleğe İlişkin Metaforik Algıları, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 8(1), 100-117.
- Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 32-45.
- Yılmaz, İ. A., Dursun, S., Güzeler, E. G. ve Pektaş, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Düzeyinin Belirlenmesi: Bir Örnek Çalışma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4), 16-26.
- Yorgun, S. (2009). Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri'nde Tez Konuları ve Paradigma Değişiklikleri, *Çalışma ve Toplum*, 1(20), 45-60.